№ 90 Յունիսի 16 Հինգշաբթի **1883** Յունիսի 16 Հինգշաբթի № 90

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Մեծ-Ղարաքիլիսայից: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Քաղաքական տեսութիւն: Նամակ Գերմանիայից: Արտաքին լուրեր: — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Մարցէլլա կամ առակ բաղդի մասին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

Յունիսի 8-ին

Բաւական երկար ժամանակ (ապրիլի 27-ից մինչև մայիսի 15-ը) ամբողջ Փամբակը անձրևի երես չէր տեսնում, այնպէս որ բնակիչները յուսահատութեան մէջ էին. և ճշմարիտ, ինչպէս չը յուսահատվէին, երբ տեսնում էին, որ քառորդ արշին բարձրացած բոյսերի ծայրերը թառամած՝ և կորագլուխ դէպ էին ընդունած: Այժմ, գոհութիւն Աստուծոյ, մայիսի 15-ից մինչև այսօր բնութիւնը օրամէջ շռայլաբար առատ անձրևներ է թափում դաշտերի վրա. դրա շնորհիւ բոյսերը և տերևազգեստ անտառը սքանչելի տեսարան են դարձել մեզ համար. ուրախութիւնը ընդհանուր է: Ցորենի գինը, որ անձրևի բացակայութիւնից բաւական բարձրացել էր, այժմ հետզհետէ ցածրանում է: Անցեալ տարվանից համեմատաբար արժան են նոյնպէս միւս կենսական մթերքները. պատճառը դրամական սովն է. սա է պատճառը, որ մեզանում մի քանի սնանկացած ընտանիքներ օրական պարէնի կարօտ են: Առևտուրը բոլորովին ընկած է. այժմ շատերը մտածում են փողերի տոկոսներով հարստահարել ժողովրդին. հարստահարել նրա համար ենք ասում, որովհետև այս տեղի դրամատէրերը տասնին պահանջում են ամենաքիչը 20—30 կ., դրանից պակաս չը կայ. միթէ սա առևտրից ձեռնտու չէ: Մեր արժ. հայր Խորէնը որքան իր քարոզների մէջ խնդրեց հարուստներին, որ տոկոսը 10-ի իջեցնեն, բայց ո՞վ է լսողը. մի խօսքով մեր հարուստները էլ կթելու տեղ չեն թողնում. աշխատում են բոլորովին ոտնակոխ անել հասարակ դասին:

Ամեն բան տարվայ ընթացքի հետ կերպարանափոխվում է, իսկ մենք, բանականներս հոգու և սրտի բնաւորութեամբ նոյնն ենք՝ և գուցէ դեռ երկար տարիներ նոյնը կը լինենք՝ մինչև տգիտութիւնը խոր արմատ ունի մեր մէջ ձգած: Այնպիսի ժամանակի մէջ ենք ապրում, որ եղբայրը առանց մի որ և է ստորագրութեան հագիւ թէ հաւատայ իր հարազատ եղբօրը. շատ դժուար է հաւատալ՝ թէ կը լինեն հայերիս մէջ մտերիմներ. փորձերը ցոյց են տալիս, որ ամենամօտ ազգականն անգամ մի բաժակ գինով ծախում է իր արիւնակցի հաւատարմութիւնը: Բամբասանք, քսութիւն, մատնութիւն, նոյնպէս այլ և այլ անհատներին ստորացնող յատկութիւններ, սովորական բաներ են ոչ միայն միջակ դասի, այլ աւելի մեր հարուստների համար. պէտք է խոստովանել, որ գլխաւորապէս սրանք են վարակված յիշեալ ախտերով: Շատ բնական է, որ այսպէս կը լինէր՝ քանի որ գզուելի անգործութիւնը հիմք է դրել սրանց մէջ: Մի վատ սովորութիւն էլ է մտել մեր գիւղի մէջ: Դիցուք թէ ես մի մարդու մուրհակով մի քանի հարիւր րուբլ եմ պարտ. լրացած ժամանակին, երբ ուզում եմ պարտքս վճարել, պարտատէրս ձեռքերը առ Աստուած բռնած՝ իր երդումներով ինձ հաւատացնում է, որ իբր թէ մուրհակը կորցրել է. իսկ ես որովհետև կասկած չունեմ դրա ազնւութեան վրա, առանց մի որ և է ստացականի, մի քանի մարդկանց մօտ փողերը վճարում եմ. սակայն պարտատէրս մի քանի ամսից յետոյ հաշտարար դատարանում գանգատվում է՝ և օրէնքով պահանջում. իսկ որովհետև դրա որ գանգատի դէմ վկաները նշանակութիւն չունեն, այդ պատճառով ես ստիպված եմ լինում կրկին վճարելու: Սոյնպիսի տեսարաններ և խաբեբայութիւններ շատ են պատահում թէ մեր գիւղում՝ և թէ առհասարակ հայերիս մէջ. այսպիսի ստոր դէպքերը առիթ են լինում հայերի վարկը օտարների առաջ ցածրացնելու. իսկ թէ ինչպէս են մարսում անարդար պահանջը, ճշմարիտ չենք հասկանում: Այսպիսի պատկերների նկարագրութիւնները ինձ համար շատ տխուր են՝ իսկ ընթերցողներիս համար ձանձրալի. ձանձրալի են՝ կրկնութիւններ լինելու համար. բայց լրագրութիւնը մի այնպիսի մուրճ է, որ անդադար խփելով՝ հասարակութեանը դէպի ուղղութիւնն է տանում:

Պատահում են այնպիսի մարդիկ, որոնք թողած իրենց գործերը, ամեն ջանք գործ են դնում ուսումնարանի խաղաղ ընթացքը խափանելու: Ուսուցիչներին բամբասել, հոգաբարձուներին զըրպարտել. իրենց հասկացողութիւնից վեր բաներ պահանջել նրանցից, և սրանցով ժողովուրդը գըրգռել նրանց դէմ,—սրանց առօրեայ պարապմունքներն են: Սրա պատճառը պէտք է որոնել նրա մէջ, որ դպրոցից դուրս եկած և հասունացած այն աշակերտները, որոնք հասարակութեան մէջ այժմ դեր են խաղում, մրցելով իրենց թիւր գաղափարների հետ՝ նրանց իրագործմանց արգելք են հանդիսանում: Խասի պարզ է, թէ ինչու դրանք ուսումնարանի հետ անհաշտ թշնամիներ են. «պղտոր ջրում ձուկը որսալ», ահա այս է դրանց նպատակը:

Ղազախի Թուրքերը, որ կրկին սար են դուրս եկել, դարձեալ իրանց անհամութիւնները սկսեցին. ամեն օր և գիշեր գողանում են հայերից ոչխար և տաւար. մի ընտանիքի յոյսը և ապաւէնը, որ իր միակ կովը և մի զոյգ եզն է, առաւօտը լսում է, որ գողացել են. այնուհետև ինչպէս պէտք է կառավարվի խեղճը՝ այն էլ այսպիսի սուղ ժամանակ. կարծում ենք որ սրանց առաջն առնելու համար կարգադրութիւնն անելը տանուտէրերի և ոստիկանութեան պարտականութիւնն է: Որպէս տեսնում է ընթերցողը բացի դաշտերի առատ հունձ խոստանալուց՝ մեզանում ուրիշ առանձին մխիթարական երևոյթ չը կայ:

Գ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 13 յունիսի

Կիրակի օրը, յունիսի 12-ին Հաւլաբարի սուրբ Մարիամեան օրիորդաց ուսումնարանը կատարեց իր գոյութեան 12 ամեայ տարեդարձի յիշատակը: Հանդէսը բացվեցաւ «Ո՜վ Տէր Աստուած» երգով: Այնուհետև ամբիոն բարձրացաւ դպրոցի ուսուցիչ Սարգիս քահանայ Իգիթեանցը: Արժանապատիւ հայրը մի ճառով գեղեցիկ բացատրեց ուսման նըշանակութիւնը մանաւանդ կանանց կրթութեան վերաբերութեամբ: Սրանից յետոյ ուսումնարանի տեսուչ պ. Կ. Թէմուրազեանցը ներկայացրեց ուսումնարանի 1881—82 թ. ուսումնական հաշիւը և համառօտ տեղեկութիւն տուեց ուսումնարանի ներկայ վիճակի վրա, որից երևեցաւ որ ուսումնարանը ներկայումս երեք դասարանից է կազմված, ունի ութը գործող ուսուցիչներ և վարժուհիներ և 70 աշակերտուհի: Յարգելի ճառախօսը յայտնելով ներկայ հոգաբարձական — խնամակալական վարչութեան մտադրութիւնը ապահովել ուսումնարանը և դարձնել նորան միջնակարգեան, հրաւիրեց հանդիսականների ուշադրութիւնը իրանց բարոյական և նիւթական ձեռնհասութեամբ աջակցել վարչութեան ջանքերի և միջոց տալ տարածել Հաւլաբարի բազմակարօտ խաւար մնացած քոյրերի մէջ մեր մեծ Վարդապետի քարոզած լոյսը: Այնուհետև արժանապատիւ Տէր Յով. Մարտիրոսեանցը, դպրոցի կրօնուսոյցը, կարդաց դըպրոցի 1881—82 թ. ել և մտից հաշիւը և ներկայ 1882—83 տարվայ նրա նիւթական դրութեան վրա մի գաղափար տուեց: Տէր հօր ճառից երևեցաւ, որ ուսումնարանը շատ անմխիթար դրութեան մէջ է գտնվում նիւթական կողմից և ուսուցիչների անձնուէր աշխատանքը չէ վարձատրվում ամենաչնչին նիւթական նպաստով, այնպէս որ կան ուսուցիչներ որոնք 8—10 ամսով մնացել են անռոճիկ: Մի ուսումնարանի բարերար յայտնել է իր օգնութիւնը ուսումնարանի շինութեան մէջ և տեղիս առաջնորդն էլ իր յատուկ հայրախնամ հովանաւորութեամբ հոգում է այդ մասին: Այդ օրը ուսումնարանի հոգաբարձու պ. Գէորգ Յակոբեանը յայտնեց ցանկութիւն յառաջիկայ սեպտեմբերից պահել իր հաշւով 2 չքաւոր աշակերտուհի, վճարելով տարեկան 60 ր.: Հանդէսը վերջացաւ վիճակախաղով, որը տևեց մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ:

Պ. Ս.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՐՑԷԼԼԱ
կամ
ԱՌԱԿ ԲԱՂԴԻ ՄԱՍԻՆ

(Ջախէր Մազօխի)

Մենք զբօսնում էինք առաջ ու յետ գնալով պարկի կաղնի մեծ ծառերի տակ: Օդը մաքուր էր և տաք, երկինքը պարզ. արեգակի ոսկեգոյն հառագայթները խաղում էին թեթև քամուց շարժվող խոտի և տերևների վրա: Մենք լռում էինք, բայց մի և նոյն ժամանակ երկուսս էլ զգում էինք որ չենք կարող և չը պէտք է այլ ևս լռել:

—Ես անհրաժեշտ եմ համարում բաժանվել քեզանից,—վերջապէս, սկսեցի ես,—մի քանի օրից յետոյ ես ստիպված կը լինեմ հեռանալ այստեղից, բայց այնու ամենայնիւ չեմ կարող այդ անել, մինչև որ չեմ հանդստանայ քո ապագայի վերաբերութեամբ: Ասա ինձ, դու իսկապէս վըճռել ես պսակվել Մարցէլլայի հետ:

—Այո,—շատ ծանր կերպով պատասխանեց ինձ կոմսը:

—Ներիր ինձ իմ անհամեստ պատասխանի համար. ինչ կասեն այդպիսի ամուսնութեան մասին քո ազգականները և հասարակութիւնը:

—Քեզանից մանաւանդ ես չէի սպասում այդպիսի մի հարց,—ասեց կոմսը:

—Ես ուսերս շարժեցի:

—Սակայն, շարունակեց իմ բարեկամը,—դու առհասարակ ամեն տեսակ պսակների թշնամի ես:

—Բոլորովին ոչ, բայց ես չեմ հասկանում, թէ քեզ պէս երևելի խելքի տէր և բարձր կրթված մարդ ինչպէս կարող էր այդ աստիճան սիրել մի կնոջ և մանաւանդ անկիրթ կնոջ:

—Հէնց անկիրթին պէտք է սիրել,—ժպտալով պատասխանեց կոմսը,—գեղջկուհուն: Տալմուդն ախար ասում է:

—Ես տալմուդի հետ ինչ գործ ունեմ:

—Տալմուդը շատ խելօք և սրամիտ գիրք է, և նրա մէջ ասված է. երբ որ դու քեզ համար կին ես ընտրում, մէկ աստիճանով ցած իջիր. աւելի լաւ է, եթէ դու խոնարհվես դէպի նրան, քան եթէ դու դէպի վերև նայես նրա վրա:

—Այդ ուղիղ է, բայց մի և նոյն ժամանակ ես վախենում եմ քո բաղդաւորութեան համար:

—Այդ դէպքում,—բացականչեց կոմսը նրա վրա տիրող զգացմունքների բոլոր եռանդով,—ես քեզ կասեմ, որ ինձ համար առանց Մարցէլլայի չը կայ բաղդաւորութիւն երկրիս վրա, ես առանց նրան չեմ կարող ապրել: Բայց հաւատացիր, սիրելի Լէօպօլդ, որ չը նայած իմ բոլոր սէրին, ես բոլորովին կոյր չեմ. հիմնաւոր պատճառներ դրդում են ինձ կապել այդ շաղկապը. իմ արած ընտրութեան մէջ բանականութիւնը և խելքը միմեանց չեն հակառակում:

—Ինչպէս պէտք է հասկանալ քեզ:

—Դու ամենից լաւ կը հասկանաս ինձ, երբ ես իմ մտքերը կը յայտնեմ քեզ ամուսնութեան մասին առհասարակ, և երբ ես կը բացատրեմ, թէ որպիսի պայմանների ժամանակ ես հնարաւոր եմ համարում երկարատև շաղկապ տղամարդի և կընոջ մէջ:

—Դու չափազանց հետաքրքրեցիր ինձ:

—Գլխաւոր պայմանը ամուսնութեան մէջ,—սկսեց կոմսը,—զգայական սէրն է: Զը հերքերով եղած փաստը, ես տեսնում եմ, որ միայն զգայական սէրը քիչ է, և ահա թէ ինչի եմ համարում դրան պատճառ մեր հասարակութեան բոլոր կեղծ յարաբերութիւնների, սխալների և մոլութիւնների: Այդ դէպքում, ես խօսում եմ միայն այսպէս անուանված կրթված մարդկանց ամուսնութիւնների մասին, կամ, աւելի լաւ ասած, կրթված մարդկանց ամուսնութեան մասին թիւր կերպով կրթված կնոջ հետ, որովհետև ժողովրդի հասարակ և արժանաւոր դասակարգերի մէջ, ուր կինը տղամարդից պակաս չէ աշխատում, ամուսնութիւնը ուրախալի երևոյթ է կազմում: Գնա մեր փոքրիկ խանութները, գործատների խրճիթները, և դու կը գտնես բաղդի մասին հանելուկի վճիռը: Բնութիւնը ամեն դէպքում միայն մէկ սեռական սէրն է ճանաչում, աչքի առաջ ունենալով միայն մարդկային ցեղի շարունակութիւնը. նա (բնութիւնը) չէ հարցնում ապագայի մասին, հոգս չէ քաշում ամուսինների բաղդաւորութեան մասին և մինչև անգամ սաստիկ խստասիրտ է վերաբերվում դէպի նրանց: Նրա (բնութեան) համար սիրոյ նպատակը իրագործված՝ հէնց որ երեխան ծնվում է և ապա նա հոգս քաշում երեխայի պահպանութեան վրա. բայց նա չէ էլ մտածում, թէ դրանից յետոյ ինչ պատահում ծնողների հետ: Մի քանի անասուններ բացառապէս մօրն են թողնում երեխաների հոգսը, ուրիշները միմեանցից հեռանում են, երբ որ նրանց երեխաները մեծանում են: Իսկ մարդու մօտ, որը դանդաղ է աճում, կինը կարօտութիւն ունի տղամարդու մէջ իր երեխան մեծացնելու համար, և այդ պատճառով մարդու հէնց բնութեան մէջ դրված է պայման, կամ, աւելի ես, բռնադատութիւն դէպի երկարատև շաղկապ, և մինչև որ առաջին մանուկը կը մեծանայ, աշխարհ են գալիս ուրիշ մանուկներ, որից ամբողջ կեանքով շաղկապի պահանջ է բղխում: Այսու ամենայնիւ սերունդը շարունակելու պահանջը անբաժան է անդադար փոփոխութեան պահանջից, այն ինչ սերունդը պահպանելու պահանջը անհրաժեշտ է դարձնում տղամարդի և կնոջ մէջ երկարատև յարաբերութիւնների ունենալը: Այդպիսով, հէնց բնութեան մէջ հակասութիւն է գտնվում, որը երկպառակութիւն է ծնեցնում սիրոյ և ընտանիքի մէջ: Բայց մարդը կարող է բնութիւնից բարձր կանգնել: Այն բոլորը, ինչ որ ստեղծական զօրութիւն ունի բընութեան մէջ,—ինչպէս ուզում ես անուանիր այդ,—գործում է և մարդու մէջ, և նա ինքն արարչապէս ներգործում է թէ շնչաւոր և թէ անշունչ բնութեան վրա, լցնելով բոլորը իր ոգւով. բայց այդ ոգին նախ և առաջ ցոլանում է նրա վրա. նրա հէնց ֆիզիկական էութիւնը փոփոխվում է նրա մտածութեան և իմացութեան պատճառով: Միթէ դու չես նկատել, որ կրթված ծնողների զաւակները անկիրթ դասի զաւակներից աւելի զարգացած կազմութիւն ունեն: Մարդկային ցեղը երկու հազար տարի ապրելով բուդդայական և քրիստոնէական հայացքներով, որքան ֆիզիկապէս փոխվել է, նոյնքան ևս իւրաքանչիւր նոր սերունդից յետոյ նրա կազմակերպութիւնը աւելի և աւելի հոգեպէս ես զարգանում է: Ամեն նոր սերունդ աւելի ընդունակ է այն բանին, ինչ որ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 13 յունիսի

Թէ գաւառներից և թէ մանաւանդ այստեղ, Թիֆլիսում, այլ և այլ շրջանների անձերից յաճախ հարցեր են անվում ինձ, թէ արդեօք Արծրունու Թատրոնում յունվարի 15-ից 23-ն ապրիլի կարդացած իմ դասախօսութիւնները պիտի տպվին, թէ ոչ:

Սկզբում ես տատանվում էի այդ հարցմունքներին մի դրական և որոշ պատասխան տալ: Բայց թէ դորա պատճառը չը պիտի որոնվի այն մտածութիւնների մէջ, որոնց իրաւամբ կարող է տեղի տալ հրատարակչական գործի բոլոր հայ հեղինակներին յայտնի անշնորհապարտ լինելը, այդ հետեւում է արդէն այն հանգամանքից, որ իմ դասախօսութիւնների պատահական լսողներից մէկը, մեծապատիւ Յ. Աղէքսանդր Թ. Մելիք-Հայկազեանը, ամենայն բարութեամբ յայտնեց իր պատրաստակամութիւնը, ըստ դիպուածին, տպագրական ծախքերի հոգսը իր վրա առնել: Տատանվելուս իսկական պատճառը միանգամայն այլ բնաւորութեան մի հանգամանք էր. այն է, որ այդ՝ Թւով եօթ քաղաքատնտեսական դասախօսութիւններին գրքի նշանակութեան և առարկայի բնաւորութեան պատշաճ ձև ու ընդարձակութիւն տալու համար, ինձ հարկաւոր էր շատ աւելի երկար ժամանակ, քան այդ շատերից ենթադրվում էր:

Հարկաւոր էր ուրեմն գտնել մի միջոց, որը կարողանար հաշտեցնել այդ երկու հանգամանքները: Այդ մտքով ես վճռեցի յիշեալ դասախօսութիւնները տպագրել տալ, բայց ոչ միանգամից, այլ շարունակաբար, իւրաքանչիւր դասախօսութիւնը առանձին բրօշիւրով: Առաջի դասախօսութիւնը արդէն պատրաստ լինելով, նորա լոյս տեսնելու ժամանակամիջոցը կախված է միմիայն օրինական պայմանները կատարելու և գրաշարների գործի տեւողութիւնից:

Դատած այդ առաջի դասախօսութեան մեծութեան համեմատ, ես կարծում եմ, որ բոլոր եօթը միասին կը կազմեն մի գեղեցիկ հատոր մօտ, բայց գուցէ և աւելի քան 400 մեծ երեսներից բաղկացած:

Իւրաքանչիւր բրօշիւրի գինը կը լինի 30—40 կոպէկ, իսկ նոցա համար, որոնք կը բարեհաճեն առաջուց իրանց ցանկութիւնը յայտնել, բոլոր եօթ գրքոյկների գինը կը լինի 1 ռուբլի 50 կոպէկ կանխիկ վճարելի:—Դիմել բոլոր տեղային գրատներին և կամ ուղղակի ինձ այս պարզ հասցէով՝ Авет. Ник. Арасханянцу, Тифлисъ.

Աւետիք Արասխանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գառնի գաւառից մեզ գրում են որ մայիսի 15-ին Ղամարլու գիւղում կատարվեցաւ Թագաւոր Կայսրի Թագադրութեան առիթով մի գեղեցիկ տօնախմբութիւն, որտեղ հաւաքվել էր ահագին ժողովուրդ գաւառի բոլոր մօտակայ գիւղերից: Անկարելի է նկարագրել ժողովրդի ոգևորութիւնը: Սուրբ պատարագից յետոյ, ահագին բազմութիւն, հոգևորականների հետ միասին, դիմեց պարտէզ, ուր պ. Կարապետ Բաղալեանի հոգացողութեամբ պատրաստված էր ճաշկերոյթ: Հանդիսին հայոց բնիկ ժողովրդի հետ, մասնակցում էր և Թուրք ազգաբնակութիւնը: Ամբողջ ժամանակ կեցցէների և «ուրաների» ձայնը Թնդացնում էր օդը:

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են, որ մայիսի 30-ին այդտեղ Թատրոնական ներկայացում տուեցին հայերէն լեզուով, Թիֆլիսից եկած դերասաններ պ. պ. Սաֆրազեանց և Աբրահամեան և տիկին Ալմա: Ներկայացումն տրվեցաւ մասնակցութեամբ տեղական սիրողների: Ներկայացրին «Կախարդված պրինց» և «Ընտանեկան փոթորիկ» պիէսները: Յետոյ տ. Ալմա և պ. Սաֆրազեանց կարդացին մի քանի բանաստեղծութիւններ: Նոյնպէս ներկայացվեցաւ մի կենդանի պատկեր, որ հասարակութիւնը շատ հաւանեց: Ներկայացումն, առհասարակ, Թոյլ անցաւ: Տիկին Ալման, նամակագրի կարծիքով, ամենից աջող էր խաղում:

—

Մեզ գրում են ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ հետեւեալը: «Շտապում եմ հաղորդել ձեզ որ Նոր-Նախիջեւանի արուեստական դպրոցը իր երեք տարվայ գոյութիւնից յետոյ, այս օրերս փակվեցաւ: Դա մի օգտաւէտ հիմնարկութիւն էր, որի աշակերտները ապագայում արդէն, կարելի է ասել, համարումէին իրանց անձը ապահոված: Դպրոցը փակվեցաւ հոգաբարձութեան կարգադրութեամբ. ինչպէս երեւում է դպրոցը, հոգաբարձուների կարծիքով, իր նպատակին չէր հասնում: Աշակերտները, մօտ 70 հոգի, և վարժապետները արդէն արձակվեցան:»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ երկաթուղու նաւամատոյցի վրա, առանց չոգեմեքենայի, րէլսերի վրա կանգնած երկու դարդակ վագօններ անցեալ օրերումս սաստիկ քամին տարել և ուղղակի ծովն է գցել:

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են: «Վերջին ժամանակներս սպանութիւններ Բագու քաղաքում յաճախ են դարձել: Մի ծեր հային մի յայտ չարագործներ սպանել են ճանապարհում, մի ուրիշ հայ երիտասարդին մահացու կերպով վիրաւորել են: Երկու կառապաններ, մին միւսից յետոյ, սպանվել են: Սպանութիւնների այդ բոլոր դէպքերը պատահել են քաղաքի և գործարանի մէջ եղած տարածութեան վրա: Այժմ քաղաքիս կառապանները այլ ևս չեն համաձայնվում գիշեր ժամանակ մարդկերանց տանել դէպի գործարանը:»

—

Մեզ գրում են Գառնի գաւառից որ Զիկդամլու գիւղում դիֆտերիտ ասված վտանգաւոր ցաւը շատ զոհեր է տանում: Նամակագիրը այդ տխուր երեւոյթի վրա դարձնում է գաւառական բժշկի ուշադրութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Արտատպում ենք „Кавказъ“ լրագրի առաջնորդող յօդուածից հետեւեալը: Պեշտի „Lloyd“ լրագիրը Կ. Պօլսից լուր է ստացել, որ գերմանական և աւստրո-ունգարական դեսպանները բոլոր ջանքերը գործ են դնում, որպէս զի համոզեն Բ. Դրանը, թէ անհրաժեշտ է որքան կարելի շուտով վերանորոգութիւններ մտցնել Հայաստանի և Թիւրքիայի եւրոպական նահանգների մէջ, բայց որ մի և նոյն ժամանակ այդ երկու ներկայացուցիչներն էլ ամենեւին մտադիր չեն ճնշումն գործել Բ. Դրան վրա, այնպէս որ հազիւ թէ Անգլիան կարողանայ օգտվել Գերմանիայի և Աւստրո-Ունգարիայի աջակցութիւնից:

Եթէ հաւատանք „Allg. Zeitg“ լրագրի Կ. Պօլսի Թղթակցին, վերջին օրերում Հայկական խնդիրը սուր բնաւորութիւն է ստանում: Թիւրքաց մինիստրների մէջ կատարեալ տարաձայնութիւն է տիրում: Նորերումն կայացաւ Թիւրքաց մինիստրների խորհուրդը, որին մասնակցեցին նոյնպէս նախկին մինիստրներից մի քանիսը: Խորհուրդը վերջացաւ առանց որ և է հետեւանքի հասնելու: Սայիդ-փաշա պնդում էր որ, ի նկատի առնելով մեծ պետութիւնների բռնած դիրքը, անհրաժեշտ է շուտով վերանորոգութիւններ մտցնել, մանաւանդ որ գերմանական և աւստրիական դեսպանները խորհուրդ են տալիս ձեռնարկել վերանորոգութիւններին, չը սպասելով պետութիւնների և մանաւանդ Անգլիայի ճնշմանը: Միւս կողմից „Times“ լրագրի Վիեննայի Թղթակիցը յունիսի 13-ից հեռագրում է: „Լօրդ Դիւֆֆերինի առաջարկութիւնները Հայաստանի վերանորոգութիւնների մասին ազդեցին սուլթանի վրա: Հազիւ թէ հարկաւոր է ասել, որ տարածված լուրերը խիստ և անհաճոյ ձևերի մասին կոպտաբար չափազանցեցրած են: Ինչպէս լօրդ Դիւֆֆերին իրան յատուկ քաղաքավարութեամբ և մի և նոյն ժամանակ վճռողաբար ցոյց տուեց Փոքր-Ասիայի հայերով բնակեցրած մասերի մէջ վերանորոգութիւններ մտցնելու անհրաժեշտութիւնը: Սուլթանը պատասխանեց, որ նա էլ խոստովանում է այդ անհրաժեշտութիւնը և արդէն միջոցներ է գործադրում վարչութիւնը փոփոխելու համար ոչ թէ միայն Փոքր-Ասիայի հայերով բնակեցրած տեղերում, այլ և եւրոպական վիլայէթներում. Սուլթանի և լօրդ Դիւֆֆերինի այդ տեսութիւնից մի քանի օր յետոյ առանձին մասնաժողով գումարվեցաւ այդ առարկայի վերաբերութեամբ, որը կազմեց և արդէն յանձնեց սուլթանին մի մշակած կանոնադրութիւն: Այս այսպէս է թէ ոչ, բայց ճիշդ է այն, որ սուլթանը և Բ. Դուռը վերջապէս համոզվել են, որ անհրաժեշտ է մի բան անել Հայաստանի համար և պատրաստվում են նշանաւոր փորձ անել: Դժուար է վճռել և մինչև անգամ հասկանալ թէ այդ միմեանց հակասող լուրերից ո՞րն է ճիշդը:

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

Բրէսլաու 17/6, 83.

Գերմանական ներքին քաղաքականութիւնը Րայխստագից և Պրուսիայի Լանդտագից վճռվ... կամ օրակարգին հասնող հարցերը զուրկ են ըն... հանուր նշանակութիւնից: Միշտ նոյն հարցեր, որոնք մի քանի տարի առաջ որոշվել են մի ... ղութեամբ կրկին և կրկին երեւան են գալիս, ... րից կառավարութեան կողմից ներկայացվում ... Նրանք ազգի ներկայացուցիչների որոշման, կրկ... նոր ձև են ստանում, բայց միայն մանրամասն... մէջ և այսպիսով ներկայացուցիչ ժողովները ... պէս ոչինչ նոր, նշանաւոր քայլ չեն անում: Երկ... վայ վճիռները այսօր իբրև անյարմար մերժվում ... և հարցերը ոչինչ հաստատ կերպարանք չեն ստա... նում: Կրկին կաթօլիկ եկեղեցու և եկեղեցակա... ների հարցը, կրկին սօցիալ րէֆօրմները ... այժմ իշխան Բիսմարկի idée fixe են դարձ...

լաւ էր ճանաչած նրա նախորդ սերունդը, և հեշտութեամբ հասնում է նրա նպատակին: Որքան զարգանում է մարդկութիւնը և նրա հոգեկան ույժերը, նոյնքան մարդու ընդունակութիւնը աւելի զօրեղ է դառնում գործելու համաձայն նրա վերահայեցողութեան, որովհետև բնական սովորութիւնը սակաւ առ սակաւ կորցնում է իր սկզբնական ույժը: Հասկացողութիւնները և զգացմունքները փոխվելով, փոխվում է և սեռերի մէջ եղած շաղկապի բնաւորութիւնը: Մէկ սեռի դէպի միւսը ունեցած ձգտումը կամ, աւելի ես վայելուչ ասելով, սէրը մնում է տղամարդի և կնոջ մէջ եղած յարաբերութիւնների մշտնջենական բևեռ կամ սաղմն, բայց ոչ աւելի քան սաղմն, որից, հոգեկան բնութեան զարգացումն մեծանալու ժամանակ, բղխում է կարծիքների և շահերի աւելի վսեմ միութեան պահանջը և միայն այդպիսի միութիւնը կարող է ժամանակակից ամուսնութեան համար իբրև հիմք ծառայել: Այդ պատճառով և երեխաներ մեծացնելու բնական ղրդումը աւելի վսեմ բնաւորութիւն է ստանում: Ծնողները այլ ևս չեն բաւականանում իրանց երեխաներին կերակրելով և նրանց ֆիզիկական կազմուածքը պահպանելով, այլ անհրաժեշտութիւն են զգում հոգս քաշել նրանց հոգեկան կրթութեան մասին և աշխատում են շինել նրանց բարոյական, բարի, խոհեմ և ազատ մարդիկ. իսկ այդ զարմանալի և ակամայ ղրդումը փոխադարձ բարերար ներգործութիւն ունի հէնց իրանց ծնողների վրա. նրանք սկսում են խոստովանել մի տեսակ պարտաւորութիւն, պարտաւորութիւն՝ մտցնել իրանց կեանքի մէջ աւելի վսեմ և բարոյական ներդաշնակութիւն, որովհետև նրանց ձեռքումն է անվում ամբողջ սերունդի ապագան: Միայն հետեւեալ պայմաններով ես հնարաւոր եմ համարում ցահ շաղկապը կամ ամուսնութիւնը. ամենից առաջ տղամարդի և կնոջ մէջ անհրաժեշտ է զօրեղ և ուղիղ զգացողութիւն: Կրկնում եմ քեզ, որ ես ոչ միայն չեմ հերքում զգացողութիւնը, այլ համարում եմ դրան միակ հիմնակէտ. նա պէտք է սկսվի երկու բնաւորութիւնների թէ՛ ֆիզիկական, կայծականման երկսայրի հարուածով, հարուածով, որ սէր է անուանվում: Այց որքան էլ անհրաժեշտ են սէրը և զգացողութիւնը բաղդաւոր ամուսնութեան մէջ, բայց դրանք երկար ժամանակ չեն կարող բաւականացնել ամուսիններին: Ամենից անհրաժեշտ է միայն այդ բնական զգացմունքներին փոխադարձ յարգանք, որը հիմնված պէտք է լինի ոչ թէ այն համոզմունքի վրա, թէ ամուսինների ներդաշնութիւնը կատարելապէս ճշմարտվում է փոխադարձ արժանաւորութիւններով, այլ այն համոզմունքի վրա, որ նրանցից իւրաքանչիւրը գտաւ այն, ինչ որ ամենից աւելի համապատասխանում էր նրա անձնաւորութեանը: Ես կարծում եմ, որ բախտաւոր ամուսնութեան բոլոր գաղտնիքը պարունակվում է ֆիզիկական ներհակութիւնների և հոգեկան համանման յատկութիւնների միաւորութեան մէջ, որովհետև զգացողական բաղդաւորութիւնը ամենից շատ այնտեղ է, ուր աւելի շատ են առաջինները, իսկ հոգեկանը այնտեղ է, ուր աւելի են վերջինները, և այնքան աւելի վսեմ է, որքան աւելի համաձայնութիւն կայ ճաշակների, զգացմունքների, կրթութեան, և մանաւանդ մտքերի եղանակի և բարոյական բնաւորութեան մէջ:

—Բայց որքան էլ կարեւոր և վճռողական են բոլոր ասածները բաղդաւոր ամուսնութեան համար,—շարունակեց կոմսը,—այդ անհրաժեշտ ճանաչված բոլոր պայմանները չեն կարող տղամարդի և կնոջ մէջ եղած երկարատև բաղդը այնքան ապահովացնել, որքան այդ կարող է անել միասնական աշխատանքը: Առ հասարակ մեր ամուսնութեան և մեր հասարակութեան մէջ ամենից վատն այն է, որ կինը ոչինչ կոչում չունի և որ նա չէ աշխատում: Միթէ մենք չենք տեսնում, որ մեծ մասամբ պարապ մարդիկը վատ, արատաւոր և կասկածաւոր անձնաւորութիւններ են, որոնք ոչ արդարութիւնն են ճանաչում, և ոչ ազնւութիւնը: Կինը, ես կրկին կրկնում եմ այդպէս անուանված կրթված կնոջ մասին,—դուրս եկաւ իր բնական սահմանից, հեռացաւ տանտիկին և մայր լինելու իսկական կոչումից, բայց այնու ամենայնիւ նա իր համար գործունէութեան մէկ ուրիշ շրջան չը գտաւ: Մեր ժամանակում մենք ամեն տեղ տեսնում ենք ձգտում դէպի ընկերութիւնները: Իմ հայացքով, ամուսնութիւնը բոլոր եղած ընկերակցութիւններից ամենասկզբնական, մաքուր և օգտակար ընկերութիւնն է, և դա միայն վերջ չունի: Նայիր մեր բանուոր դասերին, և դու կը տեսնես, որ այդտեղ կինը միշտ մասնակցում է իր ամուսնու կոչումի և աշխատանքի մէջ այնքան, որքան ներում է նրան իր գլխաւոր կոչումը—երեխաների կրթութիւնը և տնտեսութիւնը: Միասնական աշխատանքը բնութեան օրէնք է, և միայն այն ժամանակ, երբ մենք կը յարմարեցնենք նրան մեր աւելի վսեմ յարաբերութիւններին և հոգեպէս կը զարգացնենք նրան, կարող ... մենք տալ մեր ամուսնութեանը բարոյական և գործնական ամրութիւն և միայն այդ ճանապարհով կարող է իրագործվել կանանց ազատութիւնը: Երբ որ կինը ինքնուրոյն կերպով է աշխատում, և ոչ թէ տղամարդու հետ, այն ժամանակ գործնականապէս նրանք չեն միանում, այլ հեռանում և զանազան ճանապարհներով գնում: Օրինակ, կարող ես դու քեզ երեւակայել, որ քո կինը ատամներ է հանում, մինչև որ դու գրում ես քո վէպերը: Ինչ որ ինձ է վերաբերում, ես քսան և չորս ժամ անգամ չէի կարող ապրել մէկ կնոջ հետ, որը փոխանակ ինձ գիւղատնտեսութեան մէջ օգնելու, կածէր ջութակի վրա, կամ դատաւորների առաջ կը պաշտպանէր իր կլիենտին, կամ թէ մէկ նոր վարդապետութիւն կը քարոզէր:

Ես ստիպված էի սաստիկ ծիծաղել:

—Կրկնում եմ քեզ, բաւական չէ, որ կինը ... խատի,—դառում էր կոմսը,—հարկաւոր է, որ նա մասնակցի մարդու կոչումի և աշխատանքի մէջ: Կինը ոչ պակաս տղամարդուց մեն բանին ընդունակ է, երբէք ոչ պակաս նրանից, միայն ուրիշ կերպ և այդ պատճառով հէնց նրա հետ ընկերակցութիւնը կարող է այդպէս օգտակար լինել: Տղամարդը աւելի ... է, կինը աւելի զգայուն է. առաջինը աւելի ... է մտքերով, երկրորդը հայեցուածներով; տղամարդկանց գիւտերը, նախագծերը միշտ աւելի նշանաւոր և աւելի համարձակ են, բայց կինը աւելի բնական է, աւելի գործնական և աւելի ... ժրաջան է գործադրութեան մէջ և չէ արհամարհում մանրամասնութիւնները, որոնցից

վկների պէս բարձրանում և խորասուզվում են առանց նշանաւոր մի փոփոխութիւն յառաջ բերելու: Կարելի է այժմեան պայմանների մէջ անվնաս մի ամբողջ շաբաթ կամ ամիս լրագիր չը կարդալ, առանց մի որ և է նշանաւոր հարց կամ վճիռ անտես արած լինելու: Քաղաքական կատարեալ երաշտութիւն:

Սովորաբար երբ մի երկրի ներքին հարցերը առանձին հետաքրքրութիւն չեն շարժում, ակամայ ուշադրութիւնը ուղղվում է դէպի դրսի աշխարհը, բայց Գերմանիան ասես այժմ մի կատարելապէս տարօրինակ դրութեան և տրամադրութեան մէջ է գտնվում: Այն ինչ եւրոպական ամբողջ մամուլը Հայաստանի հարցով է զբաղված, այստեղի լրագիրները այդ հարցը ասես թէ բոլորովին չեղող են համարում և հազիւ ժամանակ առ ժամանակ մի աննշան տեղեկութիւն են տպում այդ ոչ միայն մեզ հայերիս համար նշանաւոր, այլ և եւրոպական ազգերի միմեանց մէջ ունեցած յարաբերութիւնների վրա ազդեցութիւն ունեցող հարցի մասին:

Իմ բոլոր ասածներիս հետևանքը այն է, որ ես ոչ քաղաքական հարցերի մասին եմ խօսելու, այլ մի բոլորովին տարբեր նիւթի, թոյլտուութիւն խնդրելով մի քանի խօսք ասել այն քաղաքի մասին, որ իմ այժմեան բնակութեանս տեղն է: Պրուսական Սիլեզիայի կենտրոն լինելով, Բրեսլաու կամ լեհացիների Վրացլավ ոչ միայն Պրուսիայում այլ և ամբողջ Գերմանիայում ամենամեծ քաղաքներից մէկն է և, որքան ինձ յայտնի է, իր մօտ 300,000 բնակիչների թւին համեմատ, երրորդ տեղն է բռնում այդ երկրում: Միայն Բէրլինը և Համբուրգը նրանից առաւել բազմամարդ են: Պատմութեան մէջ նա առաջին անգամ յիշվում է 11-դ դարի սկզբումը: Մի դար ուշ նա էլ ինչպէս ամբողջ արևելեան Եւրոպան Մօնղօլների տիրապետութեան տակ ընկաւ, որք 1242 թւին ամբողջ քաղաքը աւերեցին, բայց չը կարողացան իրանց ձեռք ձգել Օդէր գետի մէջ գտնվող կղզիները, որոնցից մէկը, մանաւանդ եպիսկոպոսի բնակութեան տեղը, քաջութեամբ պաշտպանվեց և ստիպեց մօնղօլներին յետ քաշվել: Վայրենի մօնղօլների հեռանալուց յետոյ ծագեց այժմեան Բրէսլաու իր կանոնաւոր գծագրած թէև նեղ փողոցներով: Սկզբից դա, ինչպէս միջին դարերում գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքները, շրջապատած էր պարիսպներով և Օդէր գետի հետ կապված ջրանցքով, ամրացրած քաղաք էր մի խօսքով: Պարիսպները 1813 թւից հեռացրած են, ջրանցքները հողով լցրած և դրանց տեղը զարդացել է քաղաքի շուրջը մի գեղեցիկ զբօսատեղի բարձր և խիտ ծառերով, որ քաղաքին մի անհատական, յատկանիշ տեսք է շնորհում:

Պրուսական քաղաք Բրէսլաու դարձաւ միայն Ֆրիդրիխ մեծի Աւստրիայի հետ եօթնամեայ պատերազմից և նուաճումներից յետոյ, իսկ 1742 թւին յիշված թագաւորի հրամանով Պրուսիայի երրորդ քաղաքի աստիճան ստացաւ: (Բէրլին իբրև մայրաքաղաք և Կէօնիգսբերգ իբրև պրուսական թագաւորների թագադրութեան քաղաք առաջին և երկրորդ տեղն էին բռնում:)

Դեռ Աւստրիայի տիրապետութեան տակն էր Բրէսլաու, երբ հիմնվեցաւ այստեղի համալսարանը, 1702 թւին: Դա կաթօլիկ համալսարան էր միայն, մինչև որ Ֆրանկֆուրտ Օդէրի վրա եղած բողոքական համալսարանը 1811 թւին նմանապէս տեղափոխվեցաւ այստեղ և միաւորվեցաւ առաջինի հետ: Ուրեմն այժմեան իր դրութեան մէջ միայն 72 տարի գոյութիւն ունի այստեղի համալսարանը, որ այժմ էլ երկու աստուածաբանական ֆակուլտէտ (բաժին) ունի—մինը կաթօլիկ, միւսը աւետարանական:—Համալսարանը Գերմանիայի համալսարանների շարքում բաւական նշանաւոր դիրք է բռնում իր մօտ 130 պրոֆէսօրներով և 1600 ուսանողներով: Դարձեալ միայն Բէրլինի, Լայպցիգի և Միւնխէնի համալսարաններն են, որտեղ առաւել բազմաթիւ են ուսանողները:

«Մշակի» ընթերցողները կը ներեն ինձ, որ ես ամբողջ այսօրվայ նամակս լցրի այնպիսի տեղեկութիւններով, որք գուցէ նրանց հետաքրքրութեան շրջանից հեռու են, և որք ես իսկապէս աննշան առակէտից դրդված եմ հաղորդել: Միայն մի տեսակէտից գուցէ ընթերցողներդ ներողամիտ կը լինեն դէպի հաղորդածներս, այն է աչքի առաջ ունելով որ այժմ ամեն մարդ զբաղվում է փոքր ի շատէ աշխարհագրութիւնով և որ այդ գիտութիւնը ամենատարածված գիտութիւն է, իր մէջ ամփոփելով գրեթէ բոլոր ճիւղերը: Թող ուրեմն և իմ այսօրվայ տողերս համարվեն մի աշխարհագրական նկարագրութիւն:

Ա. Արծրունի

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Սպանիական «El Liberal» լրագիրը հաղորդում է, որ, Ֆիլիպպեան կղզիներից ստացված լուրերի համեմատ, Բօռնէօ կղզու հիւսիսային մասը գրաւող անգլիացիները սպանված են տեղացիներից:

—Անգլիական «Victoria Hall» թատրօնի մէջ սպանված երեխաների թիւը 186 է:

—Գերմանական բայխստագի անդամ Բենինգսեն յունիսի 5-ին ընդունեց Հանօվերի ազգային-ազատամիտներին, որոնք նրան ուղերձ մատուցին, և յայտնեց, որ պատգամաւորութենից հրաժարվելը նրան ստիպեց այն համոզմունքը, որ նրա խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը ներկայումս չէ կարող աջողվել, բայց որ նա յոյս ունի տրամադրութեան փոխվելու վրա:

—«Nord Deut. Allg. Zeitg.» լրագիրը ասում է, որ պրուսական պատգամաւորների ժողովի և գերմանական բայխստագի համար միակերպ զգալի կը լինի Բենինգսենի պէս պետական մարդու հեռանալը: Կիսապաշտօնական լրագիրը նախատեսում է, որ այդ անցքը նպաստաւոր կը լինի հօգևօրականների համար և որ կղերականները վերջնականապէս կը յաղթեն:

—Աւստրօ-Ունգարիայի մէջ հրատարակվեցաւ սահմանադրութեանը հաւատարիմ չեխաբնակ գերմանացիների շրջաբերականը, որը հեռու է քաղաքական գոյնից. ընդհակառակը դոկտոր Շմէյկալի շրջաբերականը հրաւիրում է գերմանացիներին հաւատարիմ մնալ իրանց ազգութեանը անձնազոհութեամբ և քաջութեամբ պաշտպանել գերմանական ազգաբնակութեան իրաւունքները: Մերժվում է ամեն տեսակ առաջարկութիւնը չեխերի հետ հաշտվելու մասին, որովհետև աւստրիական կայսրութեան գաղափարը, սահմանադրութեամբ տուած ազատութիւնը և ազգային հաստատութիւնը չեն կարող քննադատութեան ենթարկվել: Շրջաբերականը վերջանում է հետևեալ խօսքերով. «Ձեր բոլոր ցեղակիցների կատարեալ համակրութիւնը ձեր մաքառման կողմը կը լինի, որովհետև դուք աշխատում էք գերմանական իրաւունքի և պատւի համար: Ձեր գործին և ձեզ հաւատարիմ լինելով, եղբայրական համաձայնութիւն պահպանեցէք: Ժամանակը և ոյժը մանր վէճերի համար մի կորցնէք, քանի որ հարցը մեծ գործի մասին է, և մի մերժէք ձեր աշխատութիւնները ազնիւ ժողովուրդին, որին դուք պատկանում էք: Գործով ցոյց տուէք, որ դուք հասկացել էք նպատակը, և այնպէս գործեցէք, որ ոչ ժամանակակիցները և ոչ ապագայ սերունդը չը կարողանան ձեզ նախատել»:

—«Times» լրագրի Աղէքսանդրիայի թղթակիցը հաղորդում է իր խօսակցութիւնը խեդիվի հետ Սուլէյմանի դատավճռի վերաբերութեամբ: Տեվֆիկ-փաշա գտնում է, որ այդ դատավճիռը իրաւացի էր և Սուլէյմանը արժանի էր նրան:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յունիսի: Ռուսաց մի բուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^{9}/_{16}$ պէնս, Համբուրգի վրա $201^{3}/_{4}$ պֆ., Փարիզի վրա $248^{1}/_{4}$ սանտիմ: Ոսկի արժէ 8 ր. 38 կ.:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 յունիսի: „Новое Время" լրագիրը հաղորդում է, որ արտասահմանում լուրեր են տարածվել գինուորական արտաքոյ կարգի ծախսերի մասին, որոնք առիթ տուին ռուսաց ֆօնդերի անկմանը: Այդ լուրերը երևի տարածված են ռուսաց արժէթղթերի գները իջեցնելու նպատակով: Լուր է տարածված, որ Օդէսայի գեներալ-նահանգապետ նշանակված է կոմս Պավել Անդրէեվիչ Շուվալօվ: Նեվայի բերանի մօտ մեծ հրդեհ սկսվեցաւ: Այրվեցան Գրիգօրևվի փայտ սղոցելու գործարանը և փայտի պահեստները, լօցմանների թաղի $^{2}/_{3}$ աւելի, նոյնպէս Գուտուեվսկի կղզու վրա Բաստերեաեվի քիմիական գործարանը, Շլաֆգօրստի ոսկոր այրող գործարանը, շոգենաւը, որ Օխտանիկօվ գանձարանից կապալով ունի վերցրած, 3000 հակ բամբակ, որ պատկանում էր „Ի. Կլեմենց և ընկ." նոր ընկերութեանը: Վնասները հասնում են $1^{1}/_{2}$ միլիոնի, որոնցից մէկ միլիոնի չափ ապահոված է:

ԲԵՐԼԻՆ, 13 յունիսի: Պրուսական պատգամաւորների ժողովը վերջնականապէս ընդունեց եկեղեցական-քաղաքական օրինագիծը:

ԴԱՄԻԵՏ (Եգիպտոս), 13 յունիսի: Այստեղ տիֆ յայտնվեցաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յունիսի: Սենատոր գեհարդ նշանակված է Նորին կայսերական մեծութեան սեփական կանցելարիայի կառավարչապետի օգնական կայսրուհի Մարիայի հիմնարկութիւնների գործերի վերաբերութեամբ: Կովկասեան երկրորդ զօրաբաժնին կցված հետևակների 41 դիվիզեան և արտիլերիական բրիգադան կցված են չորրորդ զօրաբաժնին: Երէկ Պետերգօֆի մէջ Խիվայի խանը և Բուխարայի էմիրի որդիքը իրանց հօր կողմից ներկայացրին կայսրին հետևեալ թանգագին ընծաներ՝ թանգագին ձիեր, գորգեր, տնազգեստներ, քառամանեակներ, թանգագին քարերով զարդարված սրեր և դաշոյններ և բացի այդ խանը առաջ բերեց չորս ձիաներ թանգագին ծածկոցներով: Պետական բանկը յայտնում է, որ եօթերորդ կարգի կարճատև մուրհակները ծախվում են սկզբնական գներով տոկոսով մայիսի 10-ից մինչև գնելու օրը, տարեկան $4^{0}/_{0}$ հաշւելով, և որ այդ մուրհակները կառավարչական հիմնարկութիւնների մէջ ընդունվում են իբրև գրաւական սկզբնական գներով, իսկ մաքսահարկը ապահովելու համար ֆինանսների մինիստրից նշանակված գներով: „Новое Время" լրագիրը հաղորդում է, որ Փարիզի բանկային դրասենեակը մասնաժողով նշանակեց ռուսաց նաւթը մշակելու համար, ֆրանսիական մի այլ մասնաժողովը նախագծում է ռուսաց աղի հանքերի մշակումն: Սկսված է նահանգական մասնաժողովների աշխատանքների տպագրութիւնը խմիչքների հարցի վերաբերութեամբ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

կախված է ձեռնարկութեան յաջողութիւնը: Ինչ բաժին կընկնի կնոջը արուեստներում, գիտութիւններում և առևտրական գործերում: Առևտրական տան մէջ տղամարդը աւելի օգուտ է բերում գրասենեակում, իսկ կինը հաշուեսեղանի մօտ: Բժիշկը կարող է կնոջով փոխարինել ամենալաւ օգնականին, որը ես դէպք ունեցայ տեսնել մէկ ամերիկացի հռչակաւոր օպերատորի մօտ: Մենք Տիցիանի, Ռուբէնսի և ուրիշ յայտնի նկարիչների կենսագրութիւններից գիտենք, որ նրանք իրանց աշակերտների հետ միասին էին աշխատում. մի և նոյնն են անում և այժմ ֆրանսիական մի քանի նկարիչները: Նկարիչ—տղամարդին կարող է պատկանել գաղափարը, յօրինվածը, պլանը և շրջանակը, իսկ կնոջը—մանրամասները: Միայն միասնական աշխատանքը հաւասարեցնում է մեր իրաւունքները թէ պետութեան մէջ, և թէ ամուսնութեան մէջ: Տղամարդը և կինը միմեանց այնպէս են վերաբերվում, որպէս բոլորովին հաւասար և հաւասար իրաւունքներ ունեցող էակներ, և նրանցից իւրաքանչիւրը գերազանցում է միւսին իր շրջանում, այնպէս որ նրանք հերթով առաջնորդում և լրացնում են միմեանց: Կարո՞ղ ես դու այնպիսի յարաբերութիւններից աւելի ուրախալի և աւելի ազնիւ մի բան ներկայացնել քեզ:

—Եւ դու իսկապէս կարծում ես, որ կինը ընդունակ է կատարել բոլորը, ինչ-որ կը պահանջվի նրանից այդպիսի ամուսնութեան մէջ,—հարցրի ես բարեկամիս մի փոքր լռութիւնից յետոյ:

—Ի հարկէ,—պատասխանեց նա,—ես չեմ ասում, որ կինը այժմ տղամարդի հետ զարգացման հաւասար աստիճանի վրա է կանգնած, բայց պնդում եմ, որ կինը նոյնպիսի իրաւունքներ ունի, որպէս և տղամարդը: Մարդկութեան պատմութեան մէջ իւրաքանչիւր քայլափոխում մենք խմանում ենք, որ ստրկութիւնը տանում էր նրան դէպի բարոյական անկումն և նուազեցնում էր նրա բարօրութիւնը: Որպէս ճնշված և անկիրթ ժողովուրդները չունէին վսեմ զգացմունքներ, նոյնպէս և մեր կինը չունի ոչ ինքնասիրութիւն, ոչ պատուի զգացմունք: Նա այդ բոլորը այն ժամանակ կը հասկանայ, երբ ազատ կը լինի: Ճիշդ է, որ կինը նոյնպիսի պահանջ է զգում հպատակութեան մէջ, որպէս և ստրուկը մտրակի մէջ. բայց այն ինչ, որպէս կինը, նոյնպէս և ստրուկը, խոստովանելով իրանց ֆիզիկական անկարողութիւնը, դիմում են ամեն տեսակ նենգութիւններին ազատութիւն և իշխանութիւն ստանալու համար. շատ անգամ մեզ պատահել է տեսնել, թէ որպէս ստրուկները անհաւատալի ազդեցութիւն էին ձեռք բերում իրանց տէրերի վրա և թէ որպէս կանայքը բռնաւոր իշխանաւորներ էին դառնում տղամարդկանց վրա: Այն ժամանակ, երբ ֆիզիկական ոյժն էր տիրապետում հասարակութեան վրա, կինը կարող էր հպատակված լինել տղամարդուն, բայց եթէ այդ պատճառով այժմ ևս ազատութիւնը վայելելու անընդունակ համարէինք նրան, այդ նոյնքան անարդար կը լինէր, եթէ մենք յոյներին բարբարոս համարէինք այն պատճառով, որ նրանք նուաճվեցան քաջամարտիկ հռոմէացիներից: Կնոջ այժմեան բնաւորութիւնը նրա դրութեան, կրթութեան և դարևոր ստրկութեան արդիւնքն է: Որպէս առանձին վերցրած կինը, նոյնպէս և բոլորը միասին վերցրած իսկոյն և եթ կը փոխվեն, հէնց որ նրանք ազատութիւն և տղամարդկանց հետ հաւասար իրաւունքներ կը ստանան և հէնց որ նրանց ֆիզիկական և բարոյական ուրիշ կրթութիւն կը տրվի: Միթէ մենք չենք տեսնում, որ տղամարդկանց վարժութիւնների մէջ մեծացած և առողջ կազմուածք պահպանած կանայքը իրանց կատարելապէս ընդունակ ցոյց տուին դէպի տղամարդկանց բոլոր պարապմունքները: Թող մեր աղջիկները ձիով մանգան, պատերազմեն, հրացան արձակեն, մարմնամարզութեամբ պարապեն և ուսում առնեն այնպէս, որպէս և մեր տղաները, և նրանք կարող կը լինեն կատարել նոյն պարտաւորութիւնները, ինչ որ անում են տղամարդիկը, եթէ մինչև անգամ ոչ աւելի. իզուր չէ արմատացած մեր մէջ այն կասկածը, թէ ֆիզիկապէս հարստահարողը աւելի զօրեղ է ճնշվողից, իսկ ճնշվողը մտաւորապէս աւելի զօրեղ է հարստահարողից:

—Ենթադրենք, որ կինը իսկապէս ընդունակ է ամեն բանին, եթէ օրօրոցից նա կրթված է համաձայն քո հայացքի,—ասեցի ես, բարեկամիս լսելուց յետոյ,—բայց չէ՞ որ Մարցէլլան այդպիսի կրթութիւն չէ ստացել, և դու այդ բոլորը նրանից էլ ես սպասում:

—Ով լուրջ կերպով է նայում ամուսնութեան վրա, մարդկութեան ստեղծած բոլոր պայմաններից այդ ամենագեղեցիկ և ամենասուրբ պայմանի վրա,—պատասխանեց կոմսը,—նա այժմեան ժամանակում պէտք է իր համար կին ընտրի բանուոր դասակարգերում: Ես ամենից շատ կարօտութիւն ունեմ բարեկամուհու, որը կը բաժանէր իմ կոչումը փիլատնտեսութեան մէջ և իրան տանը կը զգար թէ դաշտում և թէ կալի վրա, և ով այդ դէպքում գեղջկուհուց աւելի օգտակար կարող է լինել ինձ:

—Բայց ամուսնութեան մէջ, որի մասին դու երևակայում ես,—ասեցի ես,—անհրաժեշտ է մէկ ուրիշ աւելի կարևոր պայման. հաւասարութիւն հայացքների և զգացմունքների մէջ, հաւասարութիւն խելքի և սրտի կրթութեան մէջ, և միթէ Մարցէլլան միշտ կոպիտ չի մնայ:

—Ես Մարցէլլային ընտրեցի ոչ միայն նրա համար, որ սիրում եմ նրան, թէպէտ և այդ է գլխաւոր պատճառը,—ասեց կոմսը,—ես ընտրեցի նրան ոչ թէ նրա համար, որ նա գեղեցիկ է, այնպէս գեղեցիկ, որպէս ոչ մէկը մեր ֆիզիկապէս փչացած կրթված աղջիկներից, բայց գլխաւորապէս նրա համար, որ նա կրթված չէ և, հետևաբար, խոտոր կրթութիւն չէ առած, երես առած չէ և անկեղծ է: Ես նրանից չեմ պահանջում կրթութիւն, բայց ես ուշադրութիւն դարձրի նրա ընդունակութիւնների վրա և այժմ կատարեալ վստահութեամբ կարող եմ ասել քեզ. Մարցէլլան կը կատարի այն բոլորը, ինչ որ ես պահանջում եմ կնոջից, որովհետև նա ձիրքեր ունի, և ես կը կարողանամ տալ նրան իմ պահանջներին համապատասխան կրթութիւն:

—Իսկ մինչև այն ժամանակը:

—Մինչև այն ժամանակ,—պատասխանեց բարեկամս, կամաց ձեռքը դնելով ուսիս վրա,—նա կը հասկանայ ինձ իր սրտով: Նա ունի այն վեհութիւնը, սրտի այն հանճարը, որը մերկացնում է և բացատրում է կնոջը այն, ինչ որ մենք մեր բոլոր խելքով այնպէս իզուր աշխատում ենք հետազօտել և հասկանալ:

(Կը շարունակվի)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է հասարակութեան գիտութեանը, որ վարչութիւնը, այն հրդեհից յետոյ, որ պատահել է իր նախկին բնակարանում, Աղաբաբովի տանը, Սօլօլակեան փողոցում, տեղափոխվեց ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ, Դվօրցովի փողոցի վրա և գտնվում է այժմ Գալլէրէում № 146.

1—3

ՄԵՐ ԽՈՍՏՄԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

միայն Յունիսի 30-ից—Սեպտեմբերի 1-ը։ Պատուիրողներին 30% ԶԻՋՈՒՄ ԿԱՆԵՆՔ։

Дамскій портной Г. АНІАНЪ и К°. На Гановской улицѣ, домъ № 10-й.

1—1

ԷԺԱՆ ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ամառվայ ՎԵՌԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., 5,000 թէյ բաժակներ 25 կ., 6,000 դանակակալներ և պատառաքաղաքակալներ 10 կ., 3,000 ստոպ անգլիական փօստային ԹՈՒՂԹ 1 ր. 20 կ. մինչև 4 ր. 40 կ. (ամենալաւ տեսակը)։ **ԹԷՅԻ** ահագին քանակութիւն 1-ին հունձի 1 ր. մինչև 2 ր. ֆունտը, խական փու-չէ-ֆու կշիռը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ

Նոյն տեղը ջրամաններ շատ էժան։

2—10

ՊՈՒՆՇԻ կարամել։ ՌՕՄԻ ՀԱՄ։ ՄՐԳԵՐՈՎ լցված։ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ բոլոր քաղաքներում։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴՈՒՄ տօնավաճառի ժամանակ հասցէն. Сѣмянный рядъ д. Муратова.

4—10 (1)

ԳԼՕԲՈՒՍԻ ԳՐԻՉՆԵՐ

Որոնցով կարելի է գրել ամենակոպիտ թղթի վրա։

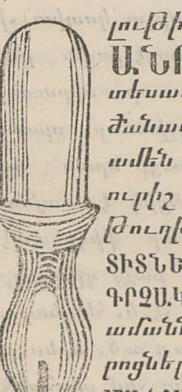

Միակ գործակալութիւն ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ։ Նոյն տեղը կան ամեն տեսակ ձեռագրերի համար մեծ քանակութեամբ ԳՐԻՉՆԵՐ ամեն ձևի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ։ Կան նոյնպէս ԹԱՆԱՔ, թուղթ, տեսրակներ, գմուռ, ՄԱՏԻՏՆԵՐ, քարեդրիչներ, պենալ, ԳՐՉԱԿՈԹ, քականեր, ծխախոտի ամաններ, ՄԿՐԱՏՆԵՐ, ածելիք, սրոցներ, խալիչաներ, ԲԱԶԿԱԹՈՌ ՄԱՀՃԱԿԱԼ, վեն բարկու կախելու համար իրեր, ԳՕՏԻՆԵՐ, վզպգօտի ներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, բրիտանական մետալից իրեր, ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ, գդալներ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, ջրամաններ, երես լուանալու ամաններ, ֆիլտրա, կրան, շփոցներ, այգու մկրատներ, շորի չչեօտկա, գլխի, երկաթէ թելերից, ձիու համար։ Մակենոշներ։ Բժշկական թուղթ փաթեկլօզետի համար և այլն և այլն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ։

25—100

«ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ»

Հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ և վաճառվում է Թիֆլիսի հայ-գրավաճառների մօտ ընտիր մատենագիրք՝

«ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ»

524 երեսից բաղկացած։ Գինն է 1 րուբլի։ Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել նա և վարչութեան գրասենեակը, այս հասցէով. Въ Правленіе Тифлисскаго общества изданія армянскихъ книгъ». Фрейлинская улица, домъ С. Корганова, № 4.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր.	10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „	20 „	. . . .	1 „ 60 „
1 „	40 „	. . . .	1 „ 90 „
1 „	60 „	. . . .	2 „ 20 „
1 „	80 „	. . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.		. . . . .	3 „ —

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բայրի կօնֆեկտների, Շեֆելդի դանակների, Տուրների գրիչների, Գասլի հրացանների, Վեկլիի րէվօլվերների, Բարնսբիի թամբերի, Մեկլնի ամաններ, Կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն։

100—100

ՆՐԿԱԹԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

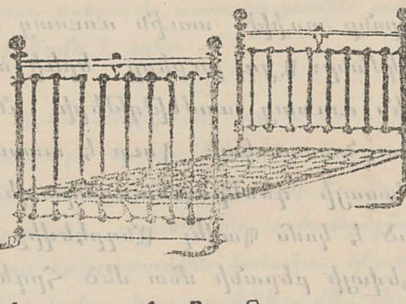

ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ։** Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներ և երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թերիվ, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԷՕՆԿԱ, րէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կօնֆեկտներ, ԹԷՅ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

63—100

ВЪ РЕДАКЦІИ

ГАЗЕТЫ „МШАКЪ“

ПРОДАЕТСЯ БРОШЮРА

НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Цѣна 25 копѣекъ.

Соч. Григорія Арцруни.

ՇՕԿՕԼԱՏ ԵՒ ԴՐԱԺԷ

Ա. ՍԻՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ **ՄՕՍԿՎԱՅԻ** ՄԷՋ

Գտնվում է **ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ** հետևեալ մագազիններում. Գ. Մ. Կօպաձէի, Ս. Անիեվի, Ա. Պ. Ակօպօվի, Վ. Ֆ. Սիտօվի, Ե. Ա. Եղիազարօվի, Գ. Ա. Բաեաղչեվի, Ս. Ա. Ծովիանօվի, Յ. Ա. Բաբանօսօվի, Յ. Ի. Գուրգենօվի, Ի. Ա. Եւանգուլօվի և ուրիշ շատերի մագազիններում, նոյնպէս և ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ երկրի միւս բոլոր քաղաքներում։

9—24 (1—15)

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ“

Այդ գինին շատ դուրեկան համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ածվում հետևեալ գիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առհասարակ ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ։

Պէպսին „Բուդօ“ ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԵԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.։

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման։

Դեպօ Շահ-Պարոնեանցի, Գրիմեակի և այլ դեղատներում։

ԳԱԼԵՐԷԱ **ԱՐԾՐՈՒՆԻ**, ԴՎՕՐՑՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ

ՊԱՀԵՍՏ **ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ** № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, Վիէննայի ԹՕՆԷԹ ֆաբրիկայի ՄԷԲԵԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՑ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ։

ОТКРЫТА ПОЛУГОДОВАЯ ПОДПИСКА

НА ЕЖЕНЕДѢЛЬНЫЙ ЮРИДИЧЕСКІЙ ЖУРНАЛЪ

„ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

Издаваемый въ г. Тифлисѣ.

(ГОДЪ ТРЕТІЙ)

Журналъ, какъ и прежде, выходитъ по четвергамъ, въ размѣрѣ отъ 1 до 2 печатныхъ листовъ, кромѣ приложеній, по прежней программѣ.

Пріемъ подписки, объявленій и розничная продажа: **Тифлисъ, Сололакская улица д. № 10.**

Подписная цѣна, съ пересылкою и доставкою, **на полъ года 6 р.**

Полугодовые подписчики могутъ вносить при подпискѣ 3 р. и чрезъ два мѣсяца еще 3 р.

Подписка принимается на 3 мѣсяца—3 р. 20 к. и на 1 мѣсяцъ 1 р. 25 к.

ОТДѢЛЬНЫЕ НОМЕРА—25 КОП.

Объявленія, казенныя и частныя, по таксѣ за занимаемое мѣсто.

Подписка и объявленія принимаются также въ Москвѣ и С.-Петербургѣ, въ книжныхъ магазинахъ И. П. Анисимова.

Редакторъ-издатель **А. С. Френкель.**

(Присяжный повѣренный)

3—3

ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ

„Ժուռնալ դ'Օրիան“ դադարեցրած թերթի տեղ է հրատարակվում այդ նոր լրագիրը։ „L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Іюня 1883 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.